

සංයුක්තනිකායෙ

සලායතනසංයුක්ත

19. ආසීච්චවග්ගො

(10)

ඡප්පාණකපුත්තං

සංයුත්තනිකායෙ

සලායතනසංයුත්ත

19. ආසීවිසවග්ගො

10. ඡප්පාණකසුත්තං

247. “සෙය්‍යාථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො අරුගත්තො පක්කගත්තො සරවනං පවිසෙය්‍යා. තස්ස කුසකණ්ටකා වෙව පාදෙ විජ්ඣෙය්‍යං, සරපත්තානි ච ගත්තානි [සරපත්තානි පක්කගත්තානි (සායා. කං.), අරුපක්කානි ගත්තානි (පී. ක.)] විලෙඛෙය්‍යං. එවඤ්ඤි සො, භික්ඛවෙ, පුරිසො භියොයාසොමත්තාය තතොනිදානං දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදියෙථ. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, ඉධෙකච්චො භික්ඛු ගාමගතො චා අරඤ්ඤගතො චා ලහති වත්තාරං – ‘අයඤ්ච සො [අයඤ්ච ඛො (පී. ක.), අයං සො (?)] ආයස්මා එවංකාරී එවංසමාවාරො අසුචිගාමකණ්ටකො’ති. තං කණ්ටකොති [තං ‘අසුචිගාමකණ්ඨතො’ති (ක.)] ඉති විදිත්වා සංවරො ච අසංවරො ච වෙදිතඛිඛො.

“කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, අසංවරො හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු වක්ඛුතා රූපං දිස්වා පියරූපෙ රූපෙ අධිමුච්චති, අප්පියරූපෙ රූපෙ ඛ්‍යාපජ්ජති, අනුපට්ඨිතකායස්සති ච විහරති පරිත්තවෙතසො. තඤ්ච වෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නජ්ජපානාති, යත්ථස්ස තෙ උජ්ජන්තා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති. සොතෙන සද්දං සුත්වා... සාතෙන ගන්ධං සායිත්වා... ජීවිහාය රසං සායිත්වා... කායෙන ඵොට්ඨඛිඛං චුස්සිත්වා... මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය පියරූපෙ ධම්මෙ අධිමුච්චති, අප්පියරූපෙ ධම්මෙ ඛ්‍යාපජ්ජති, අනුපට්ඨිතකායස්සති ච විහරති පරිත්තවෙතසො, තඤ්ච වෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං නජ්ජපානාති, යත්ථස්ස තෙ උජ්ජන්තා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

“සෙය්‍යාථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො ඡප්පාණකෙ ගහෙත්වා නානාවිසයෙ නානාගොචරෙ දළ්භාය රජ්ජයා ඛන්ධෙය්‍යා. අභිං ගහෙත්වා දළ්භාය රජ්ජයා ඛන්ධෙය්‍යා. සුසුමාරං

[සුසුමාරං (සී. සා. ක. පී.)] ගහෙත්වා දළ්භාය රජ්ජයා ඛන්ධෙයා. පක්ඛිං ගහෙත්වා දළ්භාය රජ්ජයා ඛන්ධෙයා. කුක්කුරං ගහෙත්වා දළ්භාය රජ්ජයා ඛන්ධෙයා. සීඨිගාලං ගහෙත්වා දළ්භාය රජ්ජයා ඛන්ධෙයා. මක්කටං ගහෙත්වා දළ්භාය රජ්ජයා ඛන්ධෙයා. දළ්භාය රජ්ජයා ඛන්ධිත්වා මජ්ඣෙ ගණ්ඨිං කරිත්වා ඔස්සජ්ජෙයා. අථ ඛො, තෙ, භික්ඛවෙ, ඡජ්ජාණකා නානාවිසයා නානාගොවරා සකං සකං ගොවරවිසයං ආවිඤ්ඤෙයා. [ආවිඤ්ඤෙයා (සී.)] – අභි ආවිඤ්ඤෙයා ‘චම්මිකං පචෙක්ඛාමී’ති, සුසුමාරො ආවිඤ්ඤෙයා ‘උදකං පචෙක්ඛාමී’ති, පක්ඛි ආවිඤ්ඤෙයා ‘ආකාසං ධෙස්සාමී’ති, කුක්කුරො ආවිඤ්ඤෙයා ‘ගාමං පචෙක්ඛාමී’ති, සීඨිගාලො ආවිඤ්ඤෙයා ‘සීච්චිකං [සීච්චිකං (ක.)] පචෙක්ඛාමී’ති, මක්කටො ආවිඤ්ඤෙයා ‘චනං පචෙක්ඛාමී’ති. යදා ඛො තෙ, භික්ඛවෙ, ඡජ්ජාණකා කුක්කුරා අස්ස කිලන්තා, අථ ඛො යො නෙසං පාණකානං බලවතරො අස්ස තස්ස තෙ අනුචත්තෙයා, අනුචිධායෙයා වසං ගච්ඡෙයා. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යස්ස කස්සචි භික්ඛුනො කායගතාසති අභාවිතා අබහුලීකතා, තං චක්ඛු ආවිඤ්ඤති මනාපියෙසු රූපෙසු, අමනාපියා රූපා පටිකුලා හොන්ති...පෙ.... මනො ආවිඤ්ඤති මනාපියෙසු ධම්මෙසු, අමනාපියා ධම්මා පටිකුලා හොන්ති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, අසංචරො හොන්ති.

“කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, සංචරො හොන්ති? ඉධ, භික්ඛවෙ, භික්ඛු චක්ඛුනා රූපං දිස්වා පියරූපෙ රූපෙ නාධිමුච්චති, අප්පියරූපෙ රූපෙ න ඛ්‍යාපජ්ජති, උපට්ඨිතකායස්සති ච විහරති අප්පමාණවෙතසො, තඤ්ච වෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං පජානාති, යත්ථස්ස තෙ උජ්ජන්තා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති...පෙ.... ජීවිහා රසං සාගිත්වා...පෙ.... මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය පියරූපෙ ධම්මෙ නාධිමුච්චති, අප්පියරූපෙ ධම්මෙ න ඛ්‍යාපජ්ජති, උපට්ඨිතකායස්සති ච විහරති අප්පමාණවෙතසො, තඤ්ච වෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං පජානාති යත්ථස්ස තෙ උජ්ජන්තා පාපකා අකුසලා ධම්මා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

“සෙය්‍යථාපි, භික්ඛවෙ, පුරිසො ඡජ්ජාණකෙ ගහෙත්වා නානාවිසයෙ නානාගොවරෙ දළ්භාය රජ්ජයා ඛන්ධෙයා. අභිං ගහෙත්වා දළ්භාය රජ්ජයා ඛන්ධෙයා. සුසුමාරං ගහෙත්වා දළ්භාය රජ්ජයා ඛන්ධෙයා. පක්ඛිං ගහෙත්වා...පෙ.... කුක්කුරං ගහෙත්වා... සීඨිගාලං ගහෙත්වා... මක්කටං ගහෙත්වා දළ්භාය රජ්ජයා ඛන්ධෙයා. දළ්භාය රජ්ජයා

බන්ධිත්වා දළ්භෙ ඛිලෙ වා ටම්භෙ වා උපනිබන්ධෙය්‍යා. අථ ඛො තෙ, භික්ඛවෙ, ඡප්පාණකා නානාවිසයා නානාගොවරා සකං සකං ගොවරවිසයං ආවිඤ්ජෙය්‍යාං – අභි ආවිඤ්ජෙය්‍යා ‘වම්මිකං පචෙක්ඛාමී’ති, සුසුමාරො ආවිඤ්ජෙය්‍යා ‘උදකං පචෙක්ඛාමී’ති, පක්ඛි ආවිඤ්ජෙය්‍යා ‘ආකාසං ඛෙස්සාමී’ති, කුක්කුරො ආවිඤ්ජෙය්‍යා ‘ගාමං පචෙක්ඛාමී’ති, සිඬිගාලො ආවිඤ්ජෙය්‍යා ‘සීවථිකං පචෙක්ඛාමී’ති, මක්කටො ආවිඤ්ජෙය්‍යා ‘වනං පචෙක්ඛාමී’ති. යදා ඛො තෙ, භික්ඛවෙ, ඡප්පාණකා කුක්කුරා අස්සු කිලන්තා, අථ තමෙව ඛිලං වා ටම්භං වා උපනිට්ඨෙය්‍යාං, උපනිසීදෙය්‍යාං, උපනිපජ්ජෙය්‍යාං. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, යස්ස කස්සචි භික්ඛුනො කායගතාසති භාවිතා බහුලිකතා, තං චක්ඛු නාවිඤ්ජති මනාපියෙසු රූපෙසු, අමනාපියා රූපා නප්පට්ඨකුලා භොන්ති...පෙ.... ජීවිහා නාවිඤ්ජති මනාපියෙසු රසෙසු...පෙ.... මනො නාවිඤ්ජති මනාපියෙසු ධම්මෙසු, අමනාපියා ධම්මා නප්පට්ඨකුලා භොන්ති. එවං ඛො, භික්ඛවෙ, සංවරො භොති.

“දළ්භෙ ඛිලෙ වා ටම්භෙ වා’ති ඛො, භික්ඛවෙ, කායගතාස සතියා එතං අධිවචනං. තස්මාතිභ වො, භික්ඛවෙ, එවං සික්ඛිතඛිඛං – ‘කායගතා නො සති භාවිතා භවිස්සති බහුලිකතා යානිකතා චන්ද්‍රකතා අනුට්ඨිතා පරිචිතා සුසමාරද්ධා’ති. එවඤ්චි ඛො, භික්ඛවෙ, සික්ඛිතඛිඛං’න්ති. දසමං.

ඡප්පාණකසුත්තවණ්ණනා (අට්ඨකථා)

247. දසමෙ අරුගත්තොති වණසරීරො. තෙසංයෙව අරුනං පක්කත්තා පක්කගත්තො. සරවනන්ති කණ්ඩවනං. එවමෙව ඛොති අරුගත්තො පුරිසො විය දුස්සීලපුග්ගලො වෙදිතඛිඛො. තස්ස කුසකණ්ටකෙහි විද්ධස්ස සරපත්තෙහි ව අසිධාරුපමෙහි විලිඛිතගත්තස්ස හියොයොසොමත්තාය දුක්ඛදොමනස්සං විය තත්ථ තත්ථ සබ්බමචාරීහි “අයං සො ඉමෙසඤ්ච ඉමෙසඤ්ච කම්මානං කාරකො”ති වුච්චමානස්ස උප්පජ්ජනදුක්ඛං වෙදිතඛිඛං.

ලහති වත්තාරන්ති ලහති වොදකං. එවංකාරීති එවරුපානං වෙජ්ජකම්මදුතකම්මාදීනං කාරකො. එවංසමාවාරොති විධවා ගොවරාදිවසෙන එවරුපගොවරො. අසුචිගාමකණ්ටකොති අසුද්ධට්ඨයෙන අසුචි, ගාමවාසීනං විජ්ඣනට්ඨයෙන කණ්ටකොති ගාමකණ්ටකො.

පක්ඛිත්ති හත්ථියොණ්ඩසකුණං. ඔස්සජ්ජෙය්‍යාති විස්සජ්ජෙය්‍යා. ආච්ඤ්ඤෙය්‍යුන්ති ආකඨ්ඨෙය්‍යුං. පචෙක්ඛාමීති පචිස්සාමි. ආකාසං ඛෙස්සාමීති ආකාසං උප්පතිස්සාමි.

එතෙසු පන අහි “හොගෙහි මණ්ඩලං ඛන්ධිත්වා සුපිස්සාමි”ති වම්මිකං පචිස්සිතුකාමො හොති. සුසුමාරො “දුරෙ ඛිලං පචිස්සිත්වා නිපජ්ජිස්සාමි”ති උදකං පචිස්සිතුකාමො හොති. පක්ඛි “අජටාකාසෙ සුඛං විචරිස්සාමි”ති ආකාසං ඛෙතුකාමො හොති. කුක්කුරො “උද්ධනට්ඨානෙ ඡාරිකං ඛ්‍යුහිත්වා උසුමං ගණ්හන්තො නිපජ්ජිස්සාමි”ති ගාමං පචිස්සිතුකාමො හොති. සිඬිගාලො “මනුස්සමංසං ඛාදිත්වා පිට්ඨිං පසාරෙත්වා සයිස්සාමි”ති ආමකසුසානං පචිස්සිතුකාමො හොති. මක්කටො “උච්චෙ රුක්ඛෙ අහිරුහිත්වා දිසාදිසං පක්ඛන්දිස්සාමි”ති වනං පචිස්සිතුකාමො හොති.

අනුච්චායෙය්‍යුන්ති අනුගච්ඡෙය්‍යුං, අනුච්චියෙය්‍යුන්තිපි පාඨො, අනුච්චානං ආපජ්ජෙය්‍යුන්ති අත්ථො. යත්ථ සො යාති, තත්ථෙව ගච්ඡෙය්‍යුන්ති වුත්තං හොති. එවමෙවාති එත්ථ ඡ පාණකා විය ඡායතනාති දට්ඨඛිඛාති, දළ්භරජ්ජු විය තණ්හා,

මජ්ඣිමනිකායෙහි විස අවිජ්ජා. යස්මිං යස්මිං ද්වාරෙ ආරම්භං බලවං හොති, තං තං ආයතනං තස්මිං තස්මිං ආරම්භෙ ආවිඤ්ජති.

ඉමං පන උපමං භගවා සරික්ඛකෙන වා ආභරෙය්‍ය ආයතනානං වා නානත්තදස්සනවසෙන. තත්ථ සරික්ඛකෙන තාව විසුං අප්පනාකිච්චං නත්ථී, පාළියංයෙව අප්පිතා. ආයතනානං නානත්තදස්සනෙන පන අයං අප්පනා - අභි නාමෙස බහි සිත්තසම්මට්ඨෙ යානෙ නාහිරමති, සඬකාරට්ඨානතිණපණ්ණගහනවම්මිකානියෙව පන පටිසිත්වා නිපන්තකාලෙ අහිරමති, එකග්ගතං ආපජ්ජති. එවමෙව චක්ඛුපෙතං විසමජ්ඣාසයං, මට්ඨාසු සුවණ්ණහිත්තිආදීසු නාහිරමති, ඔලොකෙතුම්පි න ඉච්ඡති, රූපචිත්තපුප්පලතාදිචිත්තෙසුයෙව පන අහිරමති. තාදියෙසු හි යානෙසු චක්ඛුම්හි අප්පහොන්තෙ මුඛම්පි විචරිත්වා ඔලොකෙතුකාමො හොති.

සුසුමාරොපි බහි නික්ඛන්තො ගහෙතඛිඛං න පස්සති, අක්ඛිං නිථීලෙත්වා වරති. යදා පන බ්‍යාමසතමත්තං උදකං ඔගාහිත්වා බිලං පටිසිත්වා නිපන්තො හොති, තදා තස්ස චිත්තං එකග්ගං හොති, සුඛං සුපති. එවමෙව සොතම්පෙතං බිලජ්ඣාසයං ආකාසසන්තිස්සිතං, කණ්ණච්ඡිද්දකුපකෙයෙව අජ්ඣාසයං කරොති, කණ්ණච්ඡිද්දාකාසොයෙව තස්ස සද්දසවනෙ පච්චයො හොති. අප්පාකාසොපි වට්ටනියෙව. අන්තොලෙණස්මිඤ්චි සජ්ඣායෙ කඨිරමානෙ න ලෙණච්ඡදනං හින්දිත්වා සද්දො බහි නික්ඛමති, ද්වාරවාතපානජ්ද්දෙහි පන නික්ඛම්ත්වා ධාතුපරම්පරා සට්ඨෙත්තො ආගන්ත්වා සොතපසාදං සට්ඨෙති. අථ තස්මිං කාලෙ “අසුකං නාම සජ්ඣායති” ති ලෙණපිට්ඨෙ නිසින්නා ජානන්ති.

එවං සන්තෙ සම්පත්තගොචරතා හොති, කිං පනෙතං සම්පත්තගොචරන්ති? ආම සම්පත්තගොචරං. යදි එවං දුරෙ හෙරිආදීසු වජ්ජමානෙසු “දුරෙ සද්දො” ති ජානනං න භවෙය්‍යාති. නො න භවති. සොතපසාදස්මිඤ්චි සට්ඨිතෙ “දුරෙ සද්දො, ආසන්තෙ සද්දො, පරතීරෙ ඔරිමතීරෙ” ති තථා තථා ජානනාකාරො හොති, ධම්මතා එසාති. කිං එතාය ධම්මතාය? යතො යතො ඡ්ද්දං, තතො තතො සවනං හොති චන්දිමසුරියාදීනං දස්සනං වියාති අසම්පත්තගොචරමෙවෙනං.

පක්ඛිපි රුක්ඛෙ වා භූමියං වා න රමති. යදා පන එකං වා දේවෙ වා ලෙඩ්ඛුපානෙ අතික්කම්ම අපටාකාසං පක්ඛන්දො හොති, තදා එකග්ගචිත්තතං ආපජ්ජති. එවමෙව ඝානම්පි ආකාසජ්ඣාසයං වාතූපනිස්සයගන්ධගොවරං. තථා හි ගාවො නවචුට්ඨෙ දෙවෙ භූමිං ඝායින්වා ඝායින්වා ආකාසාහිමුඛො හුන්වා වාතං ආකඬ්ඨන්ති. අඬ්ගුලීහි ගන්ධපිණ්ඩං ගහෙන්වාපි ව උපසිඬ්ඝනකාලෙ වාතං අනාකඬ්ඨන්තො නෙව තස්ස ගන්ධං ජානාති.

කුක්කුරොපි බහි වරන්තො ඛෙමට්ඨානං න පස්සති, ලෙඩ්ඛුදණ්ඩාදීහි උපද්දුතො හොති. අන්තොගාමං පවිසින්වා උද්ධනට්ඨානෙ ඡාරිකං බ්‍යුහින්වා නිපන්තස්ස පනස්ස එසු හොති. එවමෙව ජීවිහාපි ගාමජ්ඣාසයා ආපොසන්තිස්සිතරසාරම්මණා. තථා හි තියාමරත්තිං සමණධම්මං කන්වාපි පාතොව පත්තචීවරමාදාය ගාමං පවිසිතබ්බං හොති. සුක්ඛබාදනීයස්ස ව න සක්කා ඛෙලෙන අතෙමිතස්ස රසං ජානිතුං.

සිඬ්ගාලොපි බහි වරන්තො රතිං න වින්දති, ආමකසුසානෙ මනුස්සමංසං බාදින්වා නිපන්තස්සෙව පනස්ස එසු හොති. එවමෙව කායොපි උපාදිණ්ණකජ්ඣාසයො පථවිසන්තිස්සිතථොට්ඨබ්බාරම්මණො. තථා හි අඤ්ඤං උපාදිණ්ණකං අලභමානා සත්තා අත්තනොව හත්ථතලෙ සිසං කන්වා නිපජ්ජන්ති. අජ්ඣක්තිකබාහිරා වස්ස පථවී ආරම්මණග්ගහණෙ පච්චයො හොති. සුසන්ථතස්සාපි හි සයනස්ස හෙට්ඨායීතානම්පි වා එලකානං න සක්කා අනිසීදන්තෙන වා අනුජ්ජිලන්තෙන වා ථද්ධමුදුභාවො ජානිතුන්ති අජ්ඣක්තිකබාහිරා පථවී එතස්ස ථොට්ඨබ්බජානනෙ පච්චයො හොති.

මක්කටොපි භූමියං විවරන්තො නාහිරමති, හත්ථසතුබ්බෙධං පනස්ස රුක්ඛං ආරුය්හ විටපපිට්ඨෙ නිසීදින්වා දිසාවිදිසා ඔලොකෙන්තස්සෙව එසුකො හොති. එවං මනොපි නානාජ්ඣාසයො හවඬ්ගපච්චයො, දිට්ඨපුබ්බෙපි නානාරම්මණජ්ඣාසයං කරොතියෙව මූලභවඬ්ගං පනස්ස පච්චයො හොතීති අයමෙත්ථ සඬ්ඛෙපො, විත්ථාරෙන පන ආයතනානං නානත්තං විසුද්ධිමග්ගෙ ආයතනනිද්දෙසෙ චුත්තමෙව.

තං වක්ඛු නාවිඤ්ජිත්ති තණ්හාරජ්ජුකානං ආයතනපාණකානං කායගතාසතිථම්භෙ බද්ධානං නිබ්බිසෙවනභාවං ආපන්තත්තා නාකඬ්ඨන්ති ඉමස්මිං සුත්තෙ පුබ්බභාගවිපස්සනාව කථිතා.

ඡප්පාණකසුත්තවණ්ණනා (ටීකා)

247. වණසරීරොති වණිතසරීරො. පක්කත්තාති කුලීතත්තා. සරදණ්ඨෙසු සරසමඤ්ඤාති කණ්ඨ-සද්දො සරපරියායොති ආහ - “සරවනන්ති කණ්ඨවන”න්ති. අරුගත්තො...පෙ.... වෙදිතඛිබො ගුණසරීරස්ස ඛණ්ඨජ්ද්දසීලාදීහි හෙට්ඨා මජ්ඣෙ උපරිභාගෙ ව හෙදවිසමච්ඡින්නවිකාරදොසත්තා. එත්ථ කුසා “කණ්ඨකා”ති අධිජ්ජෙතා කණ්ඨකසදිසත්තා, කුසතිණානං එව වා වුත්තාකාරපදෙසො “කුසකණ්ඨකො”ති වුත්තො.

ගාමවාසීනං විජ්ඣනට්ඨෙතාති නාරහොව හුත්වා තෙසං කාරානං පටිග්ගහණවසෙන පීළනට්ඨෙත.

පක්ඛින්නි හත්ථිලිඛිගසකුණං. තස්ස කිර හත්ථියොණ්ඨසදිසං මුඛං, තස්මා “හත්ථියොණ්ඨසකුණ”න්ති වුත්තං. විස්සජ්ජෙය්‍යාති රජ්ජුයා යථාබද්ධං එව විස්සජ්ජෙය්‍ය.

භොගෙහීති අත්තනො සරීරහොගෙහි. මණ්ඨලං ඛන්ධිත්ථාති යථා සරීරං මණ්ඨලාකාරෙන තිට්ඨති, එවං කත්ථා. සුපිස්සාමීති නිද්දං ඔක්කමිස්සාමි. ඩෙතුකාමොති උජ්ජතිතුකාමො. දිසා දිසන්ති දිසතො දිසං.

ඡ පාණකා වීය ඡ ආයතනාති නානජ්ඣාසයත්තා, නානජ්ඣාසයතා ව තෙසං නානාවිසයනින්තතාය දට්ඨබ්බා. දළ්භරජ්ජු වීය තණ්භා තෙසං ඛන්ධනතො. මජ්ඣෙ ගණ්ඨී වීය අවිජ්ජා ඛන්ධනස්ස දුබ්බිනිමිමොවනහෙතුතො. ආරම්මණං බලවං හොති මනුඤ්ඤභාවෙන වෙව තත්ථ තණ්භාහිනිවෙසස්ස දළ්භාවෙන ව.

සරික්ඛකෙන වා උපමාය ආහරණපක්ඛෙ. අජ්ජනාති සංසන්දනා. පාලියංයෙව අජ්ජිතා උපමා “එවමෙව බො”තිආදිනා. රූපචිත්තදිවිසමනින්තත්තා වක්ඛුස්ස විසමජ්ඣාසයතා. එස නයො සෙසෙසුපි.

කණ්ණවිජ්ජදකුපකෙති කණ්ණවිජ්ජදසඤ්ඤිතෙ ආවාටෙ. තස්සාති සොතස්ස. පච්චයො හොතිති උපනිස්සයො හොති තෙන විනා සද්දග්ගහණස්ස අභාවතො. “අජටාකාසොපි වට්ටති එවා”ති වත්වා තස්ස පච්චයභාවං දස්සෙතුං. “අන්තොලෙණස්මි”න්තිආදි චුත්තං. ධාතුපරම්පරා සට්ටෙන්තොති භුතපරම්පරාසඬ්ඨස්ට්ටෙන්තො.

එවං සන්තෙති එවං භුතපරම්පරාවසෙන සද්දෙ සොතපට්ඨාගච්ඡන්තෙ. සම්පත්තගොචරතා හොති සොතස්ස. සානාදීනං විය “දුරෙ සද්දො”ති ජානනං න සම්භවෙයා සම්පත්තගාහිභාවතො. තථා තථා ජානනාකාරො හොති මනොවිඤ්ඤාණස්ස ගහණාකාරවිසෙසතො. සොතවිඤ්ඤාණස්පවත්ති පන උභයත්ථ සමානාව. දුරෙ ධීතොපි සද්දො තාදිසෙ යාතෙ පටිසොසාදීනං පච්චයො හොති අයොකන්තො විය අයොවලනස්සාති දට්ඨබ්බං. ධම්මතාති ධම්මසභාවො, සද්දස්ස සො සභාවොති අත්ථො. තතො තතො සවනං හොති ආකාසසඤ්ඤිතස්ස උපනිස්සයස්ස ලබ්භනතො. යදි පන සොතං සම්පත්තගාහි සියා, විත්තසමුට්ඨානසද්දො සොතවිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණපච්චයො න සියා. පට්ඨානෙ ව අවිසෙසෙන “සද්දායතනං සොතවිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණපච්චයෙන පච්චයො”ති චුත්තො, බහිද්ධා ව විත්තස්ස සද්දස්ස සම්භවො නත්ථී. අථ වා විත්තජො සද්දො ධාතුපරම්පරාය සොතපසාදං සට්ටෙති, න සො විත්තජො සද්දො, යො පරම්පරාය පවත්තො. උතුජො හි සො, තස්මා යටුප්පන්තො සද්දො, තත්ථ ධීතොව සොතපසාදස්ස ආපාඨං ආගච්ඡතිති නිට්ඨමෙත්ථ ගන්තබ්බං. තෙන චුත්තං “අසම්පත්තගොචරමෙවෙත”න්ති.

තදා එකග්ගච්ඡන්තං ආපජ්ජති පරිස්සයානං අභාවතො. නාසවිජ්ජදසඬ්ඨාතආකාසසන්තිස්සයෙ වත්තනතො සානං ආකාසජ්ඣාසයං චුත්තං. වාතෙන විනා ගන්ධගහණස්ස අසම්භවතො වාතුපනිස්සයගන්ධගොචරං. තෙනාහ “තථා හී”තිආදි.

ගාමතො ලද්ධබ්බං ආහාරං ගාමං, තන්තින්තතාය ගාමජ්ඣාසයතා චුත්තා. තථා හි ජීවිතනිමිත්තං රසො ජීවිතං, තස්මිං නින්තතාය තං අවිභායතිති ජීවිතා. න සක්කා බෙලෙන අතෙමිතස්ස රසං ජානිතුං, තස්මා ආපොසන්තිස්සිතරසාරම්මණා ජීවිතාති.

ආමකසුසානතො බහි. උපාදිණ්ණකප්ඤ්ඤාසයොති උපාදිණ්ණකනින්තො. කායපසාදසන්තිස්සයභුතාය පච්චියා චොට්ඨබ්බාරම්මණො සට්ඨො ඵව තත්ථ විඤ්ඤාණුප්පත්ති, න අඤ්ඤාථාති චුත්තං “පච්චියන්තිස්සිතචොට්ඨබ්බාරම්මණො”ති. තථා භීතිආදි කායස්ස උපාදිණ්ණකප්ඤ්ඤාසයතාය සාධකං. අප්ඤ්ඤාත්තිකබාහිරාති අප්ඤ්ඤාත්තිකා බාහිරා වා. අස්සාති කායස්ස. සුසන්ථතස්සාතිආදි තස්ස පච්චියා පච්චියභාවදස්සනං.

නානප්ඤ්ඤාසයොති නානාරම්මණනින්තො. තෙන මනස්ස මක්කටස්ස විය අනවට්ඨිතතං දස්සෙති. තෙනාහ “දිට්ඨපුබ්බෙපී”තිආදි. මූලභවච්චගඟ්ගඟණෙන පිට්ඨිභවච්චගං නිවත්තෙති. අස්සාති මනස්ස. ඵවං කිරියමයං විඤ්ඤාණං දට්ඨබ්බං. නානත්තන්ති හෙදො.

යථාරුච්චිප්පවත්තියා නිවාරණවසෙන බද්ධානං. නිබ්බිසෙවනභාවන්ති ලොලතාසඬ්ඛාතපරිප්ඵන්දස්ස අභාවං. නාකඬ්චිති සවිසයෙ රුපාරම්මණො විත්තසන්තානං, තංසමඬ්චිතං වා පුග්ගලං නාකඬ්චිති. පුබ්බභාගච්චපස්සනාව කථිතා ආයතනමුඛෙන “ඵවඤ්ඤි වො, හික්ඛවෙ, සික්ඛිතබ්බ”න්ති චුත්තන්තා.

ඡප්පාණකොපමසුත්තවණ්ණනා නිට්ඨිතා.